

Minna Nurro
Pro Luomu ry

Kuva: Maito ja Terveys ry.

Koululaiset joivat 1,5 miljoonaa litraa luomumaitoa

Vuosi sitten voimaan tullut koulujakelutuen luomukorotus madalsi luomumaidon hankintakynnystä monessa kunnassa. Lukuvuoden 2017–2018 aikana kouluissa ja päiväkodeissa juotiin luomumaitoa yhteensä noin 1,5 miljoonaa litraa.

Maaseutuviraston (Mavi) tukitilaston mukaan luomumaidon osuus kaikesta koulujakelutukea saaneesta maidosta oli noin 9 % viime lukuvuoden aikana. Luvussa on mukana myös yksityiset ja yhdistysten ylläpitämät koulut ja päiväkodit. Koulujakelutukea maidolle haki noin 260 suomalaiskuntaa, ja noin 50 kuntaa jätti tuen hakematta.

Luomumaidon korotettua koulujake-

lutukea hyödynsi yhteensä 78 kuntaa tai kaupunkia. Eniten luomumaitoa tarjosivat Porvoo, Mikkeli, Järvenpää, Ylöjärvi ja Nokia. Näissä kaupungeissa luomumaitoa kului kouluissa ja päiväkodeissa yhteensä 100 000–150 000 litraa.

Mavin tilastosta ei selviä, kuinka moni kunta on siirtynyt kokonaan luomumaidon käyttöön kouluissa ja päiväkodeissa, sillä tukea on haettu varsin vaihteleville määri-

luomumaitoa. Noin viidesosa kunnista haki koulujakelutukea alle sadalle litralle luomumaitoa, mistä voi päätellä, että kyseessä on ollut jokin luomuteemapäivä, esimerkiksi syyskuussa 2017 järjestetty Luomupuuron ME -tapahtuma tai vastaava.

Korotus kannustaa luomun käyttöön

Koulujakelutukea on maksettu korotettuna luomumaidolle ja -hedelmille elokuusta 2017 lähtien. Se on EU:n kokonaan maksamaa tukea. Suomi saa sitä lukuvuoden aikana yhteensä 3,8 miljoonaa euroa maidolle ja 1,6 miljoonaa euroa hedelmille ja vihanneksille. Maidon osalta koulujakelutukea maksetaan vain rasvattomalle, D-vitamiinoidulle maidolle.

Luomukorotuksen taustalla on vuodelta 2016 peräisin oleva valtioneuvoston periaatepäätös, jossa muistutetaan, että julkisten ruokapalvelujen käyttämistä raaka-aineista 20 % pitäisi olla luomua vuonna 2020. Periaatepäätöksessä julkisia keittiöitä kannustetaan hankkimaan ensisijaisesti luomumaitoa.

Luomun käyttöä julkisissa ruokapalveluissa on selvitetty viimeksi vuonna 2016, jolloin niiden luomuaste oli noin 6 %. Neuvotteleva virkamies **Pekka Sandholm** maa- ja metsätalousministeriöstä kertoo, että luomumaidon korotetulla tuella kuntia kannustetaan pyrkimään 20/20-tavoitteeseen.

Tuen tasosta ja painotuksesta luomulle päätetään kansallisesti ja aina yhdeksi lukukaudeksi kerrallaan. Sandholm uskoo, että tuen luomupainotus jatkuu johdonmukaisesti myös tulevaisuudessa.

"Valtioneuvoston periaatepäätös on voimassa, enkä näe, että sitä oltaisiin purkamassa", hän arvioi.

Tukea säädetään menekin perusteella

Sandholmin mukaan luomumaidon korotettu koulujakelutuki ei ole herättänyt suurta

närää. Hän kertoo, pientä kritiikkiä tuli siitä, että tavanomaisen maidon tukitasoa jouduttiin hieman laskemaan, kun luomulle alettiin maksaa tukea korotettuna.

"Enemmän kritiikkiä on tullut siitä, että koulujakelutukea maksetaan vain *rasvattomalle* maidolle. Tässä meidän on kuitenkin nojaututtava Valtion ravitsemusneuvottelukuntaan, joka suosittelee kouluruokailuun rasvatonta maitoa", Sandholm toteaa.

Pientä säättöä koulujakelutukeen tehdään menekin mukaan. Esimerkiksi tänä syksynä maidolle maksettavan tuen piiriin tulivat (tavanomainen) juusto ja jogurtti, ja hedelmille ja vihanneksille maksettavan tuen piiriin otettiin aiempaa useampia tuotteita. Sandholm arvioi, että ihan kaikki käytettävissä oleva koulujakelutuki ei taida mennä.

Maitoa pakataan tarpeen mukaan

Koulujakelutuen luomukorotus näkyi viime lukuvuonna myös Suomen suurimman meijeriyhtiön Valion myynissä, vaikka mitään valtaisa ryntäystä luomuun ei kunnissa tapahtunutkaan. Kategoriapäällikkö **Mirva Tollet** Valiolta kertoo, että ammattikeittiöasiakkaiden keskuudessa oli havaittavissa jonkin verran siirtymää tavanomaisesta maidosta luomumaitoon.

Tänä syksynä luomumaidon kysyntä kunnissa on lisääntynyt edelleen. Tollet toteaa, että suuri vaikutus on ollut esimerkiksi Palvelukeskus Helsingin päätöksellä tarjota kaupungin päiväkodeissa D-vitamiinointua rasvatonta luomumaitoa. Luomumaitoa riittää tarvittaessa myös uusille ammattikeittiöasiakkaille.

"Pakkaamme D-vitamiinointua luomumaitoa asiakkaillemme kysynnän mukaan eli määrä kasvaa sitä mukaan, kun asiakkaamme sitä tilaavat", Tollet sanoo.

Valio on lanseerannut kuluttajavalikoimaansa useita menestyksekkäitä luomuuutuuksia parina viime vuonna, mutta suurkeittiöpakkauksissa luomuna on saatavilla

Tampereen steinerkoulun oppilaat ovat juoneet luomumaitoa jo vuosia. Kuva: Ella Karttunen/Pro Luomu.

vain rasvatonta ja kevytmaitoa. Ruokapalveluasiakkaat käyttävät myös muita Valion luomutuotteita.

"Suurkeittiöpakkausten kysyntää on karotettu ja toistaiseksi ei ole löytynyt riittävä kysyntää siten, että saisimme minimieräkoon valmistettua. Kehitystyö tämän suhteen jatkuu koko ajan", Tollet lupaa.

Helsingin päiväkodit juovat luomua

Helsingin kaupungin päiväkodeissa on elokuusta 2018 lähtien juotu luomumaitoa. Kehityspäällikkö **Katriina Bernoulli** Palvelukeskus Helsingistä kertoo, että siirtymistä luomumaitoon suunniteltiin pitkään yhteistyössä kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa.

Luomumaidolle maksettu korotettu koulujakelutuki oli Helsingissä yksi luomumaitoon siirtymistä puoltava tekijä. Bernoulli muistuttaa, että tärkeä oli myös muutaman vuoden takainen lainsäädännön muutos,

joka mahdollisti luomumaidon D-vitamiinoinnin.

Samalla kun luomumaito otettiin käyttöön Helsingin päiväkodeissa, ruokalistalta jätettiin muutamia aiemmin käytettyjä luomutuotteita pois, esimerkiksi luomumakaronit, -pastat ja leivät.

"Valikoiman uudistamisen taustalla oli saadut palautteet, tuotteiden saatavuus, luomuraaka-ainevalikoiman kasvaminen sekä hinta. Palvelukeskus Helsinki toimii ruokapalveluntuottajana yli 300 päiväkodissa, ja on tärkeää, että raaka-ainevalikoima on tasavertainen niille kaikille", Bernoulli taustoittaa.

Hän kertoo, että kimmoke luomuvalikoiman muutokseen lähti saaduista asiakaspalautteista, joita tuli erityisesti ulkomaisista luomupastatuotteista sekä leipävalikoiman yksipuolisuudesta.

Jo aiemmin käytössä olleista luomuraaka-aineista listalla pysyvät luomuhiutaleet, -ohrasuurimot, -jogurtti, -piimä ja -tofu.

Luomumaidon lisäksi uutuuksena tulee luomuhedelmä, jota tarjoillaan kaksi kertaa kuuden viikon peruslistan aikana. Bernoulli huomauttaa, että rasvaton maito on ruokajuomana jokaisella aterialla, jolloin luomu saadaan osaksi jokaista ateriahetkeä.

Palvelun hintaa ei nosteta

Kaupungin vuonna 2010 tekemän linjauksen mukaisesti Helsinki tarjoaa luomuruokaa säännöllisesti erityisesti päiväkodeissa; kouluissa luomua tarjotaan esimerkiksi lähiruoka- ja luomuviikolla. Bernoulli kertoo, että päiväkodeissa luomua on tarjottu tammikuusta 2012 alkaen.

"Helsingin päiväkotien luomuraaka-aineiden osuus ostetuista kiloista nousi uudistuksen myötä merkittävästi ja on tällä hetkellä noin 30 % suhteutettuna 2017 vuoden ostettuihin kiloihin. Kaupunkitasolla ei päiväkotien luomuraaka-aineiden käytölle ole tällä hetkellä asetettu tavoitteita", hän sanoo.

Palvelukeskus Helsingin ruokien raaka-ainekustannukset nousivat tämän syksyn luomumuutoksen myötä. Bernoullin mukaan kustannusvaikutusta ei kuitenkaan viedä palvelun hintaan, vaan se pyritään kompensoimaan muuta toimintaa tehostamalla. ■

Kuva: Maito ja Terveys ry.